

NASSIM NICHOLAS TALEB (născut în 1960 la Amioun, Liban) este statistician, practician în matematici financiare și epistemolog al probabilităților. În prezent este profesor de inginerie a riscului la Institutul Politehnic al Universității din New York. Înainte, a lucrat la bursa din New York și la cea de la Londra timp de douăzeci și unu de ani și s-a specializat în evaluarea riscurilor implicate de evenimentele rare și neprevăzute. În acest mediu a fost supranumit „disidentul de pe Wall Street“, iar experiența acumulată s-a concretizat în teoria Lebedei Negre, despre evenimentele care au loc în ciuda unei probabilități infime.

Scrisă în 2007, cea mai cunoscută dintre cărțile sale, *Lebăda Neagră* (tradusă la Curtea Veche Publishing, 2008, 2009, 2010, 2018), a fost vândută, în ediția originală, în peste trei milioane de exemplare și a fost tradusă în treizeci și unu de limbi. Totodată, se consideră că autorul a semnalat în ea criza bancară și economică ce avea să survină în 2008 în Statele Unite.

La Curtea Veche Publishing au mai apărut volumele *Antifragil* (2014) și *Când pielea ta e în joc* (2018).

NASSIM NICHOLAS TALEB

Patul lui Procust

Aforisme practice & filosofice

Ediția a II-a, revizuită

Traducere din engleză de
CORNELIA DUMITRU

CUPRINS

Procust	7
Mulțumiri	9
Preliminarii	11
Anti-narațiuni	17
Chestiuni ontologice	23
Sacrul și profanul.....	25
Şansă, succes, fericire și stoicism	29
Probleme nostime și mai puțin nostime de-ale fraierilor	37
Tezeu sau despre o viață ca în paleolitic	41
Republica literelor	47
Universalul și particularul.....	53
Păcăliți de hazard.....	55
Estetică.....	59
Etică.....	61
Putere și fragilitate.....	67
Sofismul ludic și comportamentul condiționat	71

Epistemologia și cunoașterea subtractivă	75
Scandalul predicției.....	79
Cum să fii și să izbutești să rămâi filosof.....	81
Viața economică și alte subiecte grozav de triviale..	85
Cel înțelept, cel slab, cel magnific.....	91
Implicitul și explicitul	95
Despre soiurile de iubire și neiubire	99
Sfârșit.....	101
Postfață.....	103

PRELIMINARII

Persoana pe care te temi cel mai mult să o contrazici ești tu însuți.

***

O idee începe să fie interesantă atunci când își se face frică să o duci până la ultimele ei consecințe logice.

***

Companiile farmaceutice sunt mai pricepute la inventarea unor boli potrivite medicamentelor existente, decât la inventarea unor medicamente potrivite pentru bolile existente.

***

Ca să înțelegi efectul eliberator al ascetismului, gândește-te că este mult mai dureros să pierzi jumătate din avere, decât să o pierzi pe toată.

***

Ca să ruinezi un prost, dă-i informații.

***

Lumea academică este pentru cunoaștere ceea ce este prostituția pentru iubire; o imitație bună la suprafață, însă, pentru cine nu este naiv, nu tocmai același lucru.*

***

În știință ai nevoie să înțelegi lumea; în afaceri, ai nevoie ca alții să o înțeleagă greșit.

***

Bănuiala mea este că l-au condamnat pe Socrate la moarte pentru că e ceva teribil de respingător, de alienant și de neomenesc în faptul de a gândi cu prea mare claritate.

***

Pe înțelept, educația îl face un pic mai înțelept, însă pe prost îl face infinit mai primejdios.

***

Pentru o idee, testul originalității nu este absențaoricării idei precursoroare, ci prezența mai multora, dar incompatibile.

***

Dubla pedeapsă a modernității este că ne face în același timp să îmbâtrânim prematur și să trăim mai mult.

***

* Aici este nevoie de o precizare. Există și exceptii, dar există și multe cazuri cunoscute în care o prostituată se îndrăgostește de un client. (N. a.)

Un erudit este o persoană care etalează mai puțin decât știe; un jurnalist sau un consultant este exact opusul.

***

Mintea noastră funcționează cel mai bine atunci când nu-i spunem ce să facă – iată un lucru pe care oamenii îl descoperă, uneori, când fac duș.

***

Dacă furia îi se atenuează cu timpul, înseamnă că ai săvârșit o nedreptate; dacă sporește, înseamnă că ai suferit o nedreptate.

***

Mă întreb dacă cei care recomandă generozitatea pentru răsplata pe care o așteaptă de pe urma ei își dau seama de contradicție, sau dacă ceea ce ei numesc generozitate nu e altceva decât o atractivă strategie de investiție*. Cei care cred că religia se referă la „credință“ nu înțeleg nici religia, nici credința.

***

* Un act generos este un act care nu ar trebui să urmărească vreo răsplată, fie ea financiară, socială ori afectivă. Un act generos este un act deontic (ce presupune îndeplinirea necondiționată a datoriilor), nu unul utilitarist (care urmărește un câștig colectiv sau individual). Nu e nimic rău în actele „generoase“ care oferă donatorului o recompensă afectivă sau făgăduință măntuirii; ele nu trebuie desemnate însă prin același termen ca acțiunile deontice, pe care doar simțul datoriei le face posibile. (N. a.)

Munca îți nimicește sufletul, furișându-se neobservată în mintea ta în timpul orelor petrecute oficial în afara programului; fii selectiv când trebuie să-ți alegi o profesie.

***

În natură, nu repetăm niciodată aceeași mișcare. În captivitate (birou, sala de sport, transport, sporturi), viața este doar o vătămare pricinuită de stresul repetitiv. Nu există hazard.

***

A folosi drept scuză lipsa de bun-simț a altora este în sine o dovadă a lipsei de bun-simț.

***

Acceptarea cămășii de forță a logicii strâmte (aristotelice) și evitarea inconsistențelor fatale nu reprezintă unul și același lucru.

***

Economia nu se poate împăca cu ideea că un colectiv (și conglomerele în genere) este mult mai puțin previzibil decât indivizi.

***

Nu vorbi despre „progres“ invocând longevitatea, siguranța sau confortul înainte de a compara animalele de la grădina zoologică cu cele din sălbăticie.

***

Dacă dimineața știi cu o oarecare precizie cum va arăta ziua ta, ești întrucâtva mort – cu cât știi mai precis, cu atât ești mai mort.

***

Între gheăță și apă nu există o stare intermediară, însă există una între viață și moarte: serviciul.

***

Ai o viață echilibrată atunci când cele mai multe dintre lucrurile de care te temi sunt însotite de promisiunea incitantă a unei aventuri.

***

Nimeni nu dorește să fie complet transparent; nici pentru ceilalți și cu siguranță nici pentru sine.

ANTI-NARATIUNI

Cel mai bun mod de a te răzbuna pe un mincinos e să-l convingi că ai crezut ce ți-a spus.

***

Când vrem să facem ceva, dar în mod inconștient suntem siguri că vom da greș, cerem sfaturi, ca să putem arunca vina pentru eșec pe altcineva.

***

E mai greu să spui *nu* atunci când vorbești serios, decât atunci când nu vorbești serios.

Niciodată să nu spui *nu* de două ori, dacă vorbești serios.

***

Lucrurile pe care le spui ca să-ți aperi reputația sunt cele care o vatămă cel mai mult.

***

Îmbâtrânirea este momentul când o persoană începe să vorbească despre îmbâtrânire: aceasta este singura definiție obiectivă a îmbâtrânirii.